

Sygn. akt: IV U 706/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2015 roku

Sąd Rejonowy w Elblągu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

W składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Sebastian Wojewódka

Protokolant: st. sekr. sądowy Mariusz Markowski

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2015 roku w Elblągu

sprawy z odwołania **małoletniej skarżącej A. S. reprezentowanej przez przedstawicielkę ustawową – matkę L. S.**

od orzeczenia **Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności**

z dnia 28 sierpnia 2015 roku, Numer: (...)

o ustalenie niepełnosprawności

zmienia zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że stwierdza, iż małoletnia A. S. jest osobą niepełnosprawną wymagającą stałej opieki i pomocy innych osób w związku ze znacznie ograniczoną możliwością do samodzielnej egzystencji.

UZASADNIENIE

Małoletnia A. S. działając przez swojego przedstawiciela ustawowego matkę L. S. wniosła do Sądu Rejonowego w Elblągu odwołanie od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 28 sierpnia 2015 r. nr 507.2015 w zakresie w jakim nie uwzględniono konieczności zapewnienia skarżącej stałej lub długotrwałej opieki innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną zdolnością do samodzielnej egzystencji, tj. tzw. pkt 7 orzeczenia.

W uzasadnieniu wskazała, że orzeczenie w tej części jest krzywdzące dla jej córki, która wymaga jej stałej opieki przy codziennych czynnościach. Potrzebuje opieki w drodze do szkoły i ze szkoły do domu. Ze względu na możliwość upadku skarżącej, jej matka była proszona, by jej towarzyszyć przy każdym wyjściu szkolnym do kina, na wycieczkach, czy też przy wyjściach na basen.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ wniósł o jego oddalenie.

Uzasadniając swoje stanowisko wskazał, że małoletnia A. S. została zaliczona do osób niepełnosprawnych. Zdaniem organu stan skarżącej nie uzasadnia zapewnienia jej stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Następnie powołując się na treść art. 4a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 217 poz. 721 z późn. zm.) wskazał kto może zostać uznany za osobę niepełnosprawną, przytaczając definicję ustawową.

W dalszej części uzasadnienia odpowiedzi na odwołanie organ odwołał się do kryteriów oceny niepełnosprawności w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002 r. Nr 17 poz. 162 z późn. zm.).

Orzekając o niepełnosprawności osoby spełniającej powyższe wymogi wiekowe należy równocześnie określić ograniczenia będące skutkiem naruszenia sprawności organizmu, które dokonuje się w oparciu o dwa wskazania, tj. konieczność stałego współudziału na co dzień opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji (art. 6b ust. 3 pkt 8 ustawy – wskazanie obligatoryjne przy zaliczeniu dziecka do osób niepełnosprawnych oraz konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji (art. 6b ust. 3 pkt 7 ustawy) – pozytywny zapis w tym punkcie stanowi o opiece i pomocy w najszerszym tego słowa znaczeniu.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

Skarżąca A. S. urodziła się w dniu (...) Ze względu na stan zdrowia jest niepełnosprawna od urodzenia z powodu schorzeń neurologicznych.

W okresie od dnia 11 kwietnia 2013 r. do dnia 31 marca 2014 r. oraz od dnia 9 kwietnia 2014 r. do dnia 30 czerwca 2015 r. była uznana za osobę niepełnosprawną z koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

W dniu 12 czerwca 2015 r. przedstawicielka ustawowa małoletniej złożyła kolejny wniosek o uznanie jej za osobę niepełnosprawną.

Orzeczeniem z dnia 17 lipca 2015 r. znak: (...)700. (...)N.2015 (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności uznał, że skarżąca A. S. jest osobą niepełnosprawną od urodzenia z powodu schorzeń neurologicznych na okres do dnia 29 listopada 2021r.

Jednocześnie wskazał, że skarżąca nie wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną zdolnością do samodzielnej egzystencji, natomiast wymaga konieczności stałego współudziału opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Od powyższego orzeczenia skarżąca wniosła odwołanie.

Orzeczeniem z dnia 28 sierpnia 2015 r. nr 507.2015 Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Okoliczności bezsporne.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazać należy, że stan faktyczny w niniejszej sprawie był bezsporny.

Potwierdzał on, że skarżąca – małoletnia A. S. jest osobą niepełnosprawną w rozumieniu art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 217 poz. 721 z późn. zm.), którą w dalszej części uzasadnienia nazywać się będzie – ustawą.

Spór natomiast sprowadzał się do tego, czy będąc osobą niepełnosprawną w rozumieniu powyższej normy, skarżąca jest jednocześnie osobą wymagającą konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Ostatecznie Sąd doszedł do przekonania, że spór ten ma charakter wyłącznie prawny.

Powyższe jest konsekwencją analizy i oceny przepisów obowiązujących w polskim systemie prawnym dotyczących orzekania o niepełnosprawności – powszechnie obowiązujących – jak również przyjętej przez Sąd metody wykładni tych przepisów.

Wyjaśnienie tych aspektów wymaga przedstawienia zestawienia norm prawnych, które znajdują zastosowanie w procesie oceny możliwości uznania, czy osoba do 16 roku życia jest osobą niepełnosprawną w rozumieniu ustawy, czy też nie.

Zgodnie z tym, co nadmieniono we wcześniejszej części uzasadnienia, podstawowym przepisem, definiującym niepełnosprawność tej kategorii osób jest art. 4a ust. 1 ustawy. Zgodnie z nim osoby do 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Podkreślony wyżej fragment definicji niepełnosprawności wyraźnie wskazuje, że nie jest osobą niepełnosprawną osoba, która ma naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, ale z tego tytułu nie wymaga zapewnienia całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Oczywistym jest, że osoby, do których adresowany jest wspomniany przepis z natury swojego rozwoju psychofizycznego oraz uwarunkowań społeczno-kulturowych nie są co do zasady zdolne do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Zatem przedmiotowa „zdolność”, która decyduje o możliwości lub nie, zaliczenia do osób niepełnosprawnych, wymaga odpowiedniej relatywizacji do normy wiekowej osób pełnosprawnych.

W niniejszej sprawie pozwany organ przesądził, że skarżąca jest osobą, u której nie tylko występuje naruszenie sprawności fizycznej lub psychicznej o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, ale także to, że z tego tytułu wymaga zapewnienia całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Skoro powyższe przesłanki stanowią element definicji legalnej niepełnosprawności dla osób do 16 roku życia, to należy się zastanowić, co ustawodawca miał na myśli poprzez sytuację, która powoduje, że taka osoba wymaga zapewnienia całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

W pierwszej kolejności wyjaśnienia tego aspektu poszukiwać należy w treści ustawy oraz aktach wykonawczych wydanych na jej podstawie.

Należy bowiem wyjść z założenia, że ustawodawca działał tutaj racjonalnie i posługując się określonymi pojęciami rozumiał je jednolicie. W tym duchu powinien je również stosować i określać organ właściwy do wydania przepisów wykonawczych.

Idąc tym tropem podmiot stosujący ustawę powinien zastanowić się, co należy rozumieć pod pojęciem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji osoby niepełnosprawnej, które stanowi dodatkowy element, o którym ma orzekać organ stosujący tę ustawę w procesie wydawania orzeczenia o niepełnosprawności. Rzecz bowiem w tym, że stosowanie przepisów musi odbywać się z uwzględnieniem metod wykładni nie tylko leksykalnej, ale także (a może nawet przede wszystkim) funkcjonalnej i celowościowej.

Zgodnie z treścią art. 6b ust. 3 pkt 7 ustawy, w orzeczeniu powiatowego zespołu, poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, powinny być zawarte wskazania dotyczące w szczególności, m.in. konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Zdefiniowanie kryteriów, które decydują o tym, czy ktoś jest osobą ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji nie może być dowolne. Nie jest też pozostawione arbitralności ocen osób wykonujących obowiązki orzecznicze. Mianowicie nastąpić musi przez pryzmat przepisu art. 4 ust. 4 ustawy, który stanowi wyraźnie, że niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Jest to jedyny przepis ustawy, który stanowi dyrektywę i kierunek dokonywania oceny, czym jest niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Tak więc stanowisko przedstawione przez pozwany organ w uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie, że wskazanie to uzależnione jest od kryterium oceny „potrzeby opieki i pomocy w najszerszym tego słowa znaczeniu”, jest o tyle nieprawidłowe, że ukształtowane zostało w oderwaniu od konstrukcji przytoczonych wyżej przepisów bezwzględnie obowiązujących, które wprost odwołują się do powyższego nazewnictwa. Są one przy tym częścią norm prawnych, które w tej sprawie mają zastosowanie i musi ono być jednolite, tzn. posługiwanie się w ustawie określonymi terminami w konstrukcji całości aktu prawnego musi być tożsame.

Dodatkowo wskazać należy, że pogląd przedstawiony przez organ, co do tego, czym należy kierować się przy ocenie, czy zachodzą warunki do zatwierdzenia konieczności opieki lub pomocy, o której mowa w art. 6b ust. 3 pkt 7 ustawy odwołuje się do metody definiowania idem per idem, jest więc błędem logicznym. Skoro bowiem ktoś wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, która polega na zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, to wiadomym jest, że jest to wymóg opieki lub pomocy w najszerszym tego słowa znaczeniu.

Przy okazji powołuje się na kryteria niedookreślone i poza ustawowe. Nie jest bowiem wiadome, co należy rozumieć przez opiekę lub pomoc w najszerszym tego słowa znaczeniu i w jaki sposób to ocenić.

Tymczasem analiza treści tej normy wyraźnie wskazuje na to, że odwołuje się ona do tych samych desygnatów, co definicja niepełnosprawności osób do 16 roku życia.

Tę definicję przywołano już we wcześniejszej części uzasadnienia, ale dla przypomnienia należy wskazać, że posługuje się ona pojęciem „konieczności zapewnienia zainteresowanym całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych”.

Zgodnie z treścią art. 4 ust. 4 ustawy osoba, która wymaga zapewnienia całkowitej opieki w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych to osoba charakteryzująca się niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Obie definicje, tj. definicja niepełnosprawności osoby do 16 roku życia i definicja niezdolności do samodzielnej egzystencji, zawierają w swej treści ten sam desygnat, wskazujący na to, że są to osoby, które wymagają stałej opieki w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych.

Co więcej w przypadku osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, wystarczającym do zaliczenia do takiej grupy jest to, by wymóg tej opieki nie musiał być stały, a wystarcza, gdy jest długotrwały.

Z kolei w przypadku osób do 16 roku życia, ocena konieczności zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych musi być dodatkowo relatywizowana do sytuacji adekwatnej do małoletnich zdrowych, którzy ze swej natury tę zdolność do samodzielnej egzystencji mają tylko pozornie, o czym wspomniano już wcześniej.

Konkludując stwierdzić należy, że zdaniem Sądu zaliczenie osoby do 16 roku życia do osób niepełnosprawnych, zgodnie z definicją zawartą w art. 4a ust. 1 ustawy stanowi przesądzenie o tym, że jest to osoba wymagająca całkowitej lub długotrwałej opieki innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną zdolnością do samodzielnej egzystencji (art. 4 ust. 4 ustawy).

Z tego tytułu w niniejszej sprawie nie było koniecznym przeprowadzanie dowodu z opinii żadnego biegłego, gdyż powyższe ustalenie nie wymaga wiedzy specjalistycznej, lecz jest konsekwencją wykładni obecnie obowiązujących przepisów w przedmiocie orzekania o niepełnosprawności.

Mając to na uwadze Sąd w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone orzeczenie orzekając zgodnie z żądaniem zawartym w odwołaniu.